

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de bewindspersonen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 7 maart 2018 met een beleidsreactie op het Onderwijsraadadvies¹ «*Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd*» (Kamerstuk 31 293, nr. 387).

De voorzitter van de commissie,
Tellegen

De Adjunct-griffier van de commissie,
Arends

¹ Parlisonr. 2017Z11745, d.d. 7-9-2017

Inhoud

I.	Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
	– Algemeen	2
	– Constateringen en aanbevelingen	2
	– Beleidsreactie op het advies	4
	• Huisvesting in het funderend onderwijs	4
	• Sluitende aanpak, passend onderwijs en zorg	5
	• Onderwijsachterstanden	5
	• Toezicht en openbaar onderwijs	5
	– Ten slotte	6
II.	Reactie bewindspersonen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	6

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de beleidsreactie en zien daarin aanleiding voor het stellen van enkele vragen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de reactie van de ministers op het bovengenoemde advies. Deze leden hebben nog wel enige vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het onderzoek «*Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd*». Deze leden herkennen het beeld dat gemeenten de afgelopen jaren te maken hebben gekregen met bestuurlijke veranderingen op het onderwijsterrein en door decentralisatie meer verantwoordelijkheden hebben gekregen in aangrenzende sociale beleidsterreinen. Daarom willen deze leden de bewindspersonen nog enkele vragen stellen.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het advies van de Onderwijsraad «*Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd*» en de beleidsreactie. Deze leden vinden het goed dat er aandacht is voor de decentrale component van het onderwijsbeleid. De voornoemde leden hebben nog enkele vragen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het advies van de Onderwijsraad «*Decentraal onderwijsbeleid bij de tijd*» en de reactie daarop van de ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zij hebben daar nog enkele vragen over.

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van de beleidsreactie van de ministers. Zij hebben hierbij nog enige vragen.

Constateringen en aanbevelingen

De leden van de CDA-fractie lezen in de beleidsreactie dat de Onderwijsraad constateert dat in sommige regio's scholen en gemeenten nog onvoldoende samen werken en dat dit leidt tot knelpunten en spanningen in de uitvoering van lokaal/regionaal onderwijs-, jeugd- en arbeidsmarktbeleid. De Onderwijsraad roept het kabinet dan ook op om de rol van gemeenten in het onderwijsdomein te actualiseren. Deze leden vragen de ministers nader toe te lichten of de door de Onderwijsraad geconstateerde knelpunten en spanningen voortkomen omdat de rol van gemeenten nader moet worden geactualiseerd, of omdat er in een aantal gevallen te weinig samenwerking of te weinig goede samenwerking is tussen scholen en gemeenten.

De leden van deze fractie vragen in het verlengde van het bovenstaande ook een nadere toelichting van de ministers of zij van mening zijn dat de door de Onderwijsraad gesignaleerde knelpunten en spanningen overal in het land terug komen en dus moeten leiden tot generieke maatregelen, of dat het gaat om specifieke gevallen.

Kortom; de hoofdvraag voor de voornoemde leden is de vraag of gemeenten en scholen in het geval van knelpunten en spanningen beter gebruik moeten maken van de bestaande mogelijkheden tot samenwerking en afstemming, of dat een actualisering van de rol van de gemeente noodzakelijk is zoals de Onderwijsraad stelt en hoe deze actualisering er dan uit zou moeten zien. Graag ontvangen zij een nadere toelichting hierop.

De leden van D66-fractie lezen dat de Onderwijsraad adviseert om een Schevenings beraad te beleggen waarin de verhoudingen tussen gemeente, Rijk en onderwijs opnieuw worden afgesproken. De laatste keer dat zo'n beraad heeft plaatsgevonden is 24 jaar geleden. In de tussentijd is er veel veranderd. Er is duidelijk behoefte aan een actualisatie over de rol van gemeenten in het onderwijsdomein en een meer integraal overleg rond spanningen en knelpunten in uitvoering van onderwijs-, jeugd-, en arbeidsmarktbeleid. De ministers benoemen in hun brief gesprekken op de losse domeinen maar geen integrale aanpak. Graag ontvangen deze leden een reactie van de ministers op het voorgestelde landelijke beraad.

De eerder genoemde leden constateren dat de Onderwijsraad aangeeft dat er ook een aantal gemeenten en schoolbesturen zijn die een goede samenwerking hebben en snel problemen oplossen. Deze leden vragen wat de ministers kunnen doen om kennisdeling van deze successen te bevorderen

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat door minder centrale sturing van het Rijk op het onderwijsbeleid de verschillen tussen gemeenten en regio's onderling groter kunnen worden. Ziet de Minister regionale en gemeentelijk verschillen in de kwaliteit en toegankelijkheid van bijvoorbeeld het achterstandenbeleid (ve²) en passend onderwijs en de afstemming met zorg/jeugdhulp? Krijgt elke peuter met een risico op onderwijsachterstand, nu en in de toekomst, goede voorschoolse educatie? Krijgt elk kind en jongere, indien nodig, dezelfde kwaliteit en toegang tot passend onderwijs en jeugdzorg? In hoeverre mag het uitmaken waar een kind woont of naar school gaat, zo vragen deze leden. In dit kader constateert de Onderwijsraad dat doordat het gemeentelijke grondgebied en het verzorgingsgebied van scholen niet samenvallen er grensverkeer van leerlingen ontstaat wat een integrale aanpak van onderwijs en zorg moeilijk maakt. Een school geeft immers invulling aan het onderwijs, maar jeugdhulp wordt bepaald door de woongemeente. Herkent de Minister dit? Komt het bijvoorbeeld vaak voor dat kinderen uit één gezin andere ondersteuning krijgen bij gezinsproblematiek omdat ze naar verschillende scholen gaan of kinderen die met dezelfde problematiek op dezelfde school zitten, maar andere zorg krijgen omdat ze in een andere gemeente wonen? Welke oplossingen ziet de Minister om dit beter te stroomlijnen? Zal de Minister in de voortgangsrapportage passend onderwijs ook hiervoor oplossingsrichtlijnen presenteren, zo vragen deze leden.

Voorts vragen deze leden of er samenhang zit in wachtlijsten in de jeugdzorg en thuiszitters tussen de regio's of dat er juist een groot verschil is.

De voornoemde leden constateren dat er veel verschillende bestuurslagen zijn. Je hebt bijvoorbeeld de gemeenten, regionale verbanden, samenwer-

² ve: voorschoolse educatie

kingsverbanden en schoolbesturen. Is de Minister van mening dat er ondanks de verschillende bestuurslagen voldoende democratische controle en controle vanuit de medezeggenschap mogelijk is? Ziet de Minister mogelijkheden dit te verbeteren, zo vragen deze leden. De leden lezen in het rapport van de Onderwijsraad het advies aan de rijksoverheid om een landelijk beraad van overheden en onderwijsinstellingen te organiseren. Doel van het beraad is de vraag te beantwoorden hoe de bestuurlijke verhoudingen eruit moeten zien die als randvoorwaarden kunnen dienen om kinderen en jongeren zo goed mogelijk onderwijs en (waar nodig) zorg te geven. Wat is de mening van de Minister over een dergelijk beraad? De Minister geeft aan dat hij met schoolbesturen en gemeenten in gesprek wil gaan. Kunnen de voornoemde leden dit opvatten dat de Minister bereid is om een dergelijk beraad te organiseren, zo vragen deze leden.

Beleidsreactie op het advies

De leden van de CDA-fractie lezen in de beleidsreactie dat een aantal punten van de Onderwijsraad zijn of worden uitgewerkt samen met de scholen en gemeenten. Zij vragen of de ministers al nader kunnen toelichten waar hierbij aan gedacht moet worden en wanneer hierover meer informatie naar de Kamer wordt gestuurd.

Huisvesting in het funderend onderwijs

De leden van de VVD-fractie merken op dat de huisvestigingsproblematiek steeds heftiger wordt, kinderen zitten in ongezonde schoolgebouwen, gemeenten hebben te weinig gereserveerd en het uitblijven van (nieuw)bouw zorgt voor een hogere energierekening voor scholen. De leden willen graag van de Minister weten of er een totaal beeld is hoe groot de huisvestigingsproblematiek in het funderend onderwijs is. Heeft de Minister kerngetallen en totaalcijfers? Zijn de gemeenten die onvoldoende hebben gereserveerd bekend? Zo ja, heeft de landelijke overheid de mogelijkheid om in te grijpen zodat kinderen niet meer in ongezonde schoolgebouwen les krijgen, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de D66-fractie constateren dat de gezamenlijke verantwoordelijkheid tussen gemeenten en scholen in huisvesting vaak knelpunten oplevert. Er is verwarring over de definities nieuwbouw en onderhoud en alles wat daar tussen valt. In sommige gevallen worden scholen niet betrokken bij het ontwerp waardoor het gebouw niet goed aansluit bij de behoefte van de school. Daarnaast is al jaren bekend dat het binnenklimaat op scholen vaak te wensen overlaat. Dit kan hoofdpijn en concentratieverlies veroorzaken bij leerlingen en leraren. Kan de Minister in het gesprek met de VNG³, PO-Raad⁴ en VO-raad⁵ een voorstel opstellen hoe het binnenklimaat van scholen de komende jaren kan worden verbeterd?

Deze leden constateren dat in een aantal gemeenten de middelen voor onderwijshuisvesting succesvol zijn doorgedecentraliseerd. Op dit moment ligt het initiatief voor doordecentralisatie bij de gemeenten. Zij ontvangen graag een reactie van de Minister om het initiatief van doorcentralisatie bij de gezamenlijke schoolbesturen te leggen.

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat er overleg zal plaatsvinden met de VNG, PO-Raad en VO-raad over huisvesting. Deze leden vragen wanneer de Kamer wordt geïnformeerd over de uitkomst

³ VNG: Vereniging van Nederlandse Gemeenten

⁴ PO-Raad: de sectororganisatie voor het primair onderwijs

⁵ VO-raad: de sectororganisatie voor het voortgezet onderwijs

van dit gesprek en de stappen die gezet gaan worden om de knelpunten rondom huisvesting weg te nemen.

De leden van de SP-fractie hebben de indruk dat door bezuinigingen de afgelopen jaren veel scholen uitgaven aan gebouwen meer voor hun rekening hebben genomen dan gemeenten zelf. Onderwijsgeld lekt dan weg naar gebouwen. Heeft het kabinet er zicht op of er de afgelopen jaren – al dan niet onder druk van bezuinigingen – gevallen hebben voorgedaan waarin scholen zelf de rekening betaald hebben, terwijl eigenlijk de gemeente de middelen ter beschikking had moeten stellen? En leidt de huidige financieringsstructuur niet tot een mogelijk onnodig snel overgaan naar nieuwbouw, terwijl renovatie mogelijk een goedkoper alternatief kan zijn? Zij vragen tevens hoeveel geld gemeenten de afgelopen vier jaar hebben uitgegeven aan onderwijshuisvesting in vergelijking tot onderwijsinstellingen zelf.

Sluitende aanpak, passend onderwijs en zorg

De leden van de VVD-fractie merken op dat de impact die een leerling met gedragsproblemen heeft in een reguliere klas, enorm kan zijn. Toch kan de overplaatsing naar het sbo⁶ of vso⁷ een lang traject zijn. Kan de Minister schetsen op welke momenten in het traject voor overplaatsing er knelpunten worden ervaren en wat deze knelpunten precies zijn? Is het mogelijk om leerlingen die een grote negatieve impact op een klas hebben met spoed over te plaatsen? Zo nee, wat is er voor nodig om dit mogelijk te maken, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de SP-fractie vragen in hoeverre al die verschillende regio's (arbeidsmarkt, RMC⁸ en jeugdzorg) en samenwerkingsverbanden (po⁹ en vo¹⁰) bijdragen aan de in sommige gevallen moeizame afstemming tussen gemeenten en scholen. Vindt de Minister het wenselijk dat de grenzen van de regio's en samenwerkingsverbanden door elkaar heenlopen, zo vragen de leden. Tevens vragen zij hoe dit zo is gegroeid. Daarnaast vragen de leden of het kabinet het met hen eens is dat wanneer er sprake is van een hulpvraag, degene die dit nodig heeft niet de dupe mag worden van onduidelijkheid of iets vanuit zorg of onderwijs gefinancierd moet worden

Onderwijsachterstanden

De leden van de SP-fractie merken op dat uit het advies van de Onderwijsraad blijkt dat gemeenten en schoolbesturen uiteenlopende ideeën hebben over de inzet van onderwijsachterstandsmiddelen. Op welke manier heeft de Minister de ideeën van gemeenten en schoolbesturen betrokken bij de totstandkoming van de vijf varianten voor de verdeelsystematiek van de middelen, zo vragen deze leden. Hoe kunnen gemeenten die een brede voorziening aanbieden voor alle jonge kinderen, de initiatieven die zijn ontstaan, blijven bekostigen als door herverdeeldeffecten de middelen hiervoor grotendeels verdwijnen? Acht de Minister het wenselijk dat deze initiatieven verdwijnen, ondanks dat dit segregatie bevordert, zo vragen de leden nogmaals.

⁶ sbo: speciaal basisonderwijs

⁷ vso: voortgezet speciaal onderwijs

⁸ RMC: Regionale Meld- en Coördinatiefunctie

⁹ po: primair onderwijs

¹⁰ vo: voortgezet onderwijs

Toezicht en openbaar onderwijs

De leden van de SP-fractie vragen de Minister of hij van mening is dat volksvertegenwoordigers in gemeenteraden voldoende kennis hebben over hun verantwoordelijkheid ten aanzien van het (voort)bestaan van openbare scholen en daarbij ook over de regels omtrent fusies, opheffingen en omzetten van openbare scholen, om een fatsoenlijk en goed onderbouwd standpunt in te kunnen nemen indien het openbaar onderwijs in de gemeenteraad ter sprake komt en besluiten genomen moeten worden.

De leden van de SGP-fractie constateren dat gemeenten niet als geheel neutrale partij in het onderwijsdomein gezien kunnen worden, maar dat zij regelmatig ook als belanghebbende opereren. Onderkent het kabinet deze situatie? Wil het kabinet ook vooral investeren in goede relaties en afstemming tussen betrokkenen in plaats van het toekennen van nieuwe bevoegdheden?

De voornoemde leden vragen of de verantwoordelijkheid van gemeente en provincie voor het waarborgen van voldoende openbaar onderwijs voldoende uit de verf komt wanneer voor een volledig gebied als Zeeuws-Vlaanderen geen openbaar voortgezet onderwijs meer beschikbaar zal zijn. Deze leden vragen waarom onder de bevolking niet veel specifiek is onderzocht wat de houding ten opzichte van het openbaar onderwijs is en welke behoefte er leeft. De leden constateren dat de regelgeving ten aanzien van de overheersende invloed volgens het kabinet adequaat is. Deze leden vragen of het kabinet onderkent dat de praktijk op verschillende plaatsen zorgen laat zien en dat het eigenaarschap niet overal voldoende aanwezig lijkt. Zij vragen of het kabinet bereid is een verkenning te doen naar de bestuurlijke staat van het openbaar onderwijs in de praktijk en zo nodig vervolgens tot een actieplan te komen.

Ook vragen deze leden hoe het kabinet oordeelt over constructies waarin gemeenten het openbaar onderwijs via een holding organiseren en waarbij van voldoende zeggenschap van de deelnemende gemeenten nauwelijks sprake lijkt. Deze leden vragen of het kabinet bereid is met de VNG in overleg te treden met het oog op het voorkomen van dergelijke constructies, waarover het kabinet eerder kritisch heeft geoordeeld.

Ten slotte

De leden van de D66-fractie constateren dat de indeling van functionele regio's van diverse disciplines vaak niet op elkaar aansluiten. Eerder heeft de Minister al aangegeven in gesprek te gaan met regio's over hoe de RMC-regio en de arbeidsmarktregio zo veel mogelijk op elkaar kunnen aansluiten. Deze leden vragen de ministers of de regionale indelingen ook onderwerp kunnen zijn bij de gesprekken met de ministers van BZK¹¹, VWS¹², SZW¹³ en de schoolbesturen en gemeenten waarbij naast de eerder genoemde regio's ook de jeugdzorgregio en samenwerkingsverbanden passend onderwijs worden besproken.

II. Reactie bewindspersonen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

¹¹ BZK: Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

¹² VWS: Volksgezondheid, Welzijn en Sport

¹³ SZW: Sociale Zaken en Werkgelegenheid